

РОЗДІЛ V. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 373.014.54(474)

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-3-19>

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: РЕЖИМИ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Істоміна К. Ю.*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов**Національний університет «Львівська політехніка»**вул. Степана Бандери, 12, Львів, Україна**orcid.org/0000-0003-2643-0300**k.y.istomina@gmail.com*

Ключові слова: дистанційне навчання, синхронне навчання, асинхронне навчання, гібридне навчання, диджиталізація освіти, навчальна взаємодія, цифрова грамотність.

Стаття є теоретичним дослідженням дистанційного навчання, що є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки. Результати цієї наукової розвідки покладаються на наукові праці сьогодення, актуальні цифрові джерела наукового пізнання, нормативно-правові документи, які регулюють діяльність у цій сфері. Під час дослідження було розглянуто передумови формування необхідності застосування дистанційного навчання в освітньому процесі; визначено важливість розвитку цифрової грамотності як однієї з найбільш актуальних навичок усіх членів суспільства; описано особливості організації навчального процесу онлайн; проаналізовано методи та прийоми, які часто використовують під час дистанційного навчання; висвітлено позитивні та негативні аспекти взаємодії між усіма учасниками дистанційного навчального процесу, а також особливості взаємодії між викладачем і студентами під час дистанційного навчання. У статті з'ясовано відмінність між синхронним, асинхронним та гібридними режимом взаємодії у контексті дистанційного навчання, описано позитивні й негативні аспекти цих видів організації навчального процесу для викладачів і студентів. Окрім вищевказаного, у статті розглянуто такі елементи навчального процесу, як оцінювання роботи та досягнень студентів, а також мотивація наукового пізнання студентів під час дистанційного навчання. У процесі дослідження було з'ясовано, що стрімка диджиталізація є неминучим шляхом розвитку освіти, беззаперечним викликом для всіх сторін навчального процесу, потребує сталого професійного розвитку й розширення спектра професійних знань, умінь та навичок. У висновку було з'ясовано, що ефективність дистанційного навчання залежить від готовності викладачів і студентів розвивати свою цифрову грамотність для досягнень поставлених освітніх цілей під час дистанційного навчання.

DISTANCE LEARNING: MODES OF EDUCATIONAL INTERACTION

Istomina K. Yu.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Lviv Polytechnic National University
Stepana Bandera str., 12, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2643-0300
k.y.istomina@gmail.com*

Key words: *distance learning, synchronous learning, asynchronous learning, hybrid learning, digitization of education, educational interaction, digital literacy.*

The article is a theoretical study of distance learning, which is a relevant problem of modern pedagogical science. The results of this scientific research rely on the scientific works of modern scientists, current digital sources of scientific knowledge, regulatory and legal documents that regulate activities in this area. In the course of the study, the prerequisites for the formation of the need to use distance learning in the educational process were considered; the importance of developing digital literacy as one of the most relevant skills of all members of society is determined; the peculiarities of the organization of the online educational process are described; the methods and techniques often used during distance learning are analyzed; positive and negative aspects of interaction between all participants of the distance learning process, as well as features of interaction between the teacher and students during distance learning are highlighted. The article clarifies the difference between synchronous, asynchronous and hybrid modes of interaction in the context of distance learning, describes the positive and negative aspects of these types of organization of the educational process for teachers and students. In addition to the above mentioned, the article considers such elements of the educational process as the assessment of students' work and achievements, as well as the motivation of students' scientific knowledge during distance learning. In the research process, it was found that rapid digitalization is an inevitable path of education development, an undeniable challenge for all sides of the educational process, and requires sustainable professional development and expansion of the spectrum of professional knowledge, skills and abilities. The conclusion revealed that the effectiveness of distance learning depends on the readiness of teachers and students to develop their digital literacy in order to achieve educational goals during distance learning.

Постановка проблеми. Освіта є основою для особистого розвитку, кар'єрного зростання та відповідальної громадянської позиції. Це важлива частина сталого розвитку європейських громад і економік. Актуальними стали дистанційна та гібридна форми навчання. Фокус сучасних освітніх досліджень змістився на те, як забезпечити якісну освіту в дистанційному навчальному процесі таким чином, щоб сприяти досягненню цілей навчання всіма цільовими групами.

Грунтовне вивчення основних принципів і понять дистанційного навчання є важливою складовою освіти сьогодення, яка щораз стикається з новими викликами, які ускладнюють навчання в межах традиційної моделі очного навчання. Актуальною стає проблема розробки та впрова-

дження нових методів і стратегій розвитку знань, умінь та навичок студентів із метою професійної підготовки фахівців. Необхідність впровадження дистанційного навчання зумовило імплементацію синхронного й асинхронного способів організації навчального процесу як одних із пріоритетних стратегій в освіті в найближчі роки (Educational Technology and Mobile Learning).

Аналіз досліджень. Пріоритетність активного залучення інноваційних технологій в освітньому процесі описана в низці нормативно-правових документів України. У Законі України «Про освіту» (2017) та в наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» (2018) виокремлено інформаційно-комунікаційну

та цифрову компетенцію як одну з основних, які формуються в процесі здобуття освіти.

Особливості імплементації цифрових технологій в освітній процес стали предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, а саме: В. Безпалько, Р. Гуревич, О. Жерновникова, Є. Процько; викладання та вивчення іноземної мови за допомогою інноваційних технологій досліджували Я. Бойко, О. Петрова, С. Попадюк, М. Скуратівська; використання віртуальних мереж для розвитку цифрової грамотності студентів досліджували А. Светлорусова, В. Черненко, Н. Олексюк. Важливість використання цифрових ресурсів для вивчення англійської мови вивчали у своїх роботах М. Аббасова (M. Abbasova), М. Дулі (M. Dooly), А. Перкінс (A. Perkins), Н. Рассоол (N. Rassool), Т. Сувартоно (T. Suwartono) та інші.

Різним аспектам організації та впровадженню дистанційної освіти присвячено численні наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів. Зокрема, проблеми проектування змісту, моніторингу онлайн-навчання, розробки моделей онлайн-навчання досліджували В. Бикова, В. Кухаренко, О. Гаєвська. Сучасні стратегії розвитку вищої освіти в контексті інноваційних технологій описані в працях В. Сиченко, В. Садкової, В. Гордієнко. Підвищення якості професійної комунікації в умовах дистанційного навчання досліджували І. Синельник, А. Стонога.

Мета цього дослідження – проаналізувати наукові дискусії про переваги та недоліки застосування методів дистанційного навчання й викладання; дослідити особливості організації навчального процесу онлайн.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Положенням про дистанційне навчання (2020) поняття дистанційного навчання – це організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості учасників один від одного й опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційне навчання допоможе зробити освіту доступнішою, оскільки віддалений доступ до освіти також може надати можливість для навчання тим, хто не мав доступу до навчальних закладів через різноманітні бар'єри, такі як фізична віддаленість, соціально-економічний статус або проблеми зі здоров'ям. Дистанційне навчання також може сприяти сталому розвитку, оскільки знання, отримані в конкретній країні чи установі, можуть бути поширені серед ширшої аудиторії. Однак, незважаючи на очікувані переваги, існують також деякі фактори, які слід брати до уваги, щоб дистанційне навчання не створювало нових

ризиків, які можуть стосуватися цифрової неграмотності, соціальної нерівності, оскільки країни з високим рівнем доходу будуть мати можливість інвестувати в технології та знання, а також у розвиток різних типів освітніх послуг, тоді як у країнах із низьким і середнім рівнем доходів ресурси для розвитку освіти нижчі, і це може призвести до ситуації, коли лише привілейовані групи людей мати доступ до знань.

Цифрова грамотність і цифрові навички потрібні, щоб дати кожній людині рівні шанси досягти успіху в житті та бути активною частиною суспільства. Тому розвиток цифрових компетенцій і створення цифрової інфраструктури й інструментів набули великої актуальності [8, с. 17].

Згідно з Європейським списком актуальних навичок (2023), уся майбутня освіта та ринок праці вимагатимуть значного рівня цифрової кваліфікації і навичок. Постійний технологічний розвиток вимагає постійного вдосконалення знань, компетенцій і навичок, щоб залишатися конкурентоспроможними та брати участь у суспільному житті. Згідно з останніми даними, у середньому двоє з п'яти європейців віком 16–74 років усе ще не мають цих навичок [11].

Важливість цифрової грамотності додатково підкреслюється актуальністю широкого впровадження дистанційного навчання в різних формах і з різними підходами. Дистанційне навчання (електронне навчання) відбувається в середовищі віртуального класу, де обидві сторони (студенти, викладачі) співпрацюють. Викладач як інструктор, який намагається використовувати різні стратегії, щоб передати потрібну кількість вхідних даних, і, з іншого боку, студенти як учасники, які намагаються отримати якомога більше інформації, а також беруть участь для розвитку вмінь і навичок [11].

Процес навчання передбачає не лише передачу знань, а й обговорення різних концепцій знань. Дискусії сприяють розумінню цінностей, прийняттю різних думок і розвитку критичного мислення, але в дистанційному навчанні акцент більше робиться безпосередньо на передачі знань. Менше часу залишається на обговорення, які можуть вплинути на здатність людей аналізувати та критично оцінювати інформацію чи джерела інформації.

Важливою характеристикою дистанційного навчання є поєднання використовуваних педагогічних методів і прийомів у навчальному процесі. Як критерій вибору способу спілкування викладачів і студентів ці методи об'єднано в чотири групи.

Перша група – це методи навчання через взаємодію студентів з освітніми ресурсами з міні-

мальним залученням викладача й інших студентів (самостійна робота). Для застосування цих методів застосовуються різні навчальні ресурси: друковані, аудіо- та відеоматеріали, а також підручники, що надійшли через телекомунікаційні мережі (інтерактивні бази даних, електронні видання, комп'ютерні навчальні системи).

Друга група – це методи індивідуального навчання, які були представлені безпосередньою взаємодією між студентом і викладачем. Ці методи можуть бути реалізовані в дистанційному навчанні переважно за допомогою таких технологій, як телефон, голосова пошта, електронна пошта.

Третя група – це методи, засновані на викладі навчального матеріалу викладачем, при цьому студенти не відіграють активної ролі в спілкуванні. Ці методи, характерні для традиційної освітньої системи, перебудовуються на основі сучасних інформаційних технологій. Таким чином, лекції, записані в аудіо- чи відеоформатах, стають основою дистанційного навчання. Освітні ресурси доповнюються електронними лекціями (підбірка статей, навчальних матеріалів, які готують студентів до майбутніх обговорень). На основі технології електронної дошки оголошень розроблено методику проведення навчальних занять. Також розвиваються електронні симпозиуми, які являють собою серію виступів кількох поважних учених.

Четверта група – це методи, які характеризуються активною взаємодією всіх учасників навчального процесу. Значення цих методів та інтенсивність їх використання значно зростає з розвитком освітніх телекомунікаційних технологій. Саме ці методи є орієнтовані на групову роботу студентів і становлять найбільший інтерес для дистанційного навчання.

Практика застосування гібридного навчання передбачає поєднання традиційного аудиторного та дистанційного навчального середовища. Такий спосіб організації навчального процесу потребує розробки навчальних програм для змішаного типу навчання, а також відповідного планування проведення практичних занять, що відбуваються в аудиторії і дистанційно. Викладання в контексті гібридного навчання, зі свого боку, потребує зміщення акценту з традиційних методів навчання на застосування різних новітніх онлайн-технологій.

Модель традиційного аудиторного навчання все частіше конкурує з альтернативною концепцією гібридного чи змішаного навчання, що представляє поєднання дистанційного з його перевагами гнучкості здобуття знань та аудиторного навчання. Гібридне навчання також передбачає зустрічі студентів із викладачами й іншими студентами для того, щоб отримати необхідний інструктаж, рекомендації, брати участь у дискусіях та дебатах, а також отримати відповіді на

запитання. У цьому аспекті гібридне навчання демонструє переваги порівняно з дистанційним навчанням, яке не забезпечує подібні можливості для учасників навчального процесу. Викладач, окрім базового онлайн-викладання дисципліни, також відіграє роль фасилітатора, надаючи студентам необхідні очні та онлайн-консультації у разі потреби.

Гібридне навчання має чотири характерні властивості, зокрема: поєднання колективного й індивідуального навчання; поєднання синхронного й асинхронного навчання; поєднання навчання групового й індивідуального темпу навчання; поєднання формального та неформального навчання в контексті неперервного навчання й організації навчального середовища. Методи та стратегії навчання, канали передачі й обробки інформації між викладачем і студентом у гібридному навчанні повинні відповідати потребам студентського колективу та кожного студента зокрема. Синхронне навчання полягає у викладанні за допомогою онлайн-платформ, що може застосовуватись як для одного студента, так і для групи студентів. Асинхронне навчання є функціональним інструментом дистанційного навчання, що передбачає темпорально віддалену взаємодію викладача і студентів, що зі свого боку, пов'язане з архівуванням дискусій, виконаних завдань і потребує активної індивідуальної активності студентів. Гібридне навчання характеризується адаптивністю стосовно індивідуального темпу навчання студентів завдяки використанню ефективних медіаресурсів через Інтернет, а також забезпечує групове / спільне навчання за допомогою синхронізованого навчання або аудиторної взаємодії.

Існує три способи онлайн-навчання: асинхронний, синхронний і змішаний (гібридний).

Синхронне навчальне середовище – це середовище, де викладач і студенти зустрічаються онлайн на спеціальній онлайн-платформі для навчання та спілкування. Така організація навчального процесу може мати свої переваги і недоліки. Переваги використання синхронного навчального середовища включають обмін у реальному часі знаннями, умінням і навичками, а також фактична взаємодія з викладачем та іншими студентами у групі. Однак цей тип середовища потребує встановлення дати та часу зустрічей, що суперечить принципу онлайн-курсів навчатися будь-коли й будь-де.

Синхронне навчання означає, що, незважаючи на те що навчання здійснюється дистанційно, студенти віртуально відвідують заняття кожного тижня одночасно з інструктором та іншими студентами. Онлайн-заняття – це регулярне зобов'язання, яке не можна пропустити. Подібно до аудиторних занять студенти виконують завдання

в позааудиторний час, щоб підготуватися до участі в обговоренні. Така підготовка студентів, а також спеціальний порядок денний, установлений викладачем, гарантують, що кожне заняття буде продуктивним. Ретельне планування й завчасна підготовка перетворюють ці сесії на значущу взаємодію.

Поширений тип синхронного заняття передбачає пряму трансляцію лекції, яку студенти відвідують віртуально. Викладачі або запрошені лектори транслюють свої презентації, а студенти можуть задавати запитання через вебкамери, мікрофони, чат або дошки оголошень. Для більшого залучення викладачі можуть створити дискусійні групи для відеоконференцій. Вони можуть розділити студентів на менші групи, сприяючи прямій дискусії.

Онлайн-синхронне навчання не завжди має форму живої відеолекції чи дискусії під керівництвом інструктора. Часто студенти самі ведуть обговорення або виступають із презентаціями для решти класу. В онлайн-класі групова робота не зникає, вона просто трохи інша. Деякі викладачі пропонують тематичні дослідження учням, які потім повинні обговорити відповідь спочатку як невелика група, а потім разом як клас. Конкретні види діяльності, що містить синхронний курс, залежать від тематики курсу та програми.

Важливо зазначити, що незалежно від географічної відстані синхронне навчання гуртує студентів. Студенти-інтроверти можуть стикатися з труднощами в традиційному навчанні, тому навчання в комфортному середовищі власного дому є для них вдалою альтернативою. Заняття можна записувати й додавати в електронну бібліотеку. Використовуючи архівну електронну бібліотеку, студенти можуть переглядати та повторювати лекції стільки разів, скільки потрібно, щоб засвоїти матеріал.

Синхронне заняття має бути орієнтованим на студента, коли викладач дає вказівки на початку, а потім студенти здійснюють активність відповідно до запланованих завдань. Дискусійні форуми, онлайн-чат кімнати мають більший потенціал для покращення викладання та вивчення мови, оскільки вони уможливають взаємодію між учасниками заняття в реальному часі. Така взаємодія може допомогти уникнути непорозумінь, а студенти отримують негайний зворотний зв'язок [14, с. 140].

Для викладачів синхронних занять важливо мати розроблені плани занять і навчальну програму курсу, а також інтегрувати програмне забезпечення, щоб активувати всі навички, щоб студенти могли мати кращі результати онлайн-навчання.

Сучасні стратегії розвитку дистанційної освіти передбачають, що онлайн-навчання має

бути асинхронним, але мати визначені терміни та часові обмеження. Це забезпечує студентам бажану гнучкість навчального процесу, однак повинен бути часовий проміжок, коли студенти повинні завершити виконання завдань із неперервним доступом до навчальної платформи в межах цього часу.

Асинхронне навчання – це навчання, яке реалізується згідно з власним розкладом і не потребує сталого очної взаємодії з викладачем. Гнучкість динаміки та суто індивідуальний підхід відрізняють асинхронне навчання від синхронного, яке здійснюється в аудиторному чи дистанційному форматах і зазвичай потребує, щоб студенти відвідували заздалегідь заплановані заняття зі своїм викладачем. Асинхронне навчання, зі свого боку, означає, що навчальний процес відбувається в різний час для студентів, зарахованих на курс. Студенти отримують доступ до навчальних матеріалів курсу – лекцій, читань і завдань – у вільний час. Інакше кажучи, навчання відбувається в різний час для студентів, оскільки немає встановленого часу занять.

Асинхронне онлайн-навчання є несинхронізованим методом навчання, за умови, що присутність викладача та студентів може бути неодноразовою. Синхронний метод, навпаки, передбачає одночасну присутність викладача та студентів, вони повинні зустрітися онлайн на будь-якій платформі, на якій вирішено працювати, і співпрацювати так само, як вони це роблять у класі. Натомість гібридний метод є комбінацією як синхронних, так і асинхронних способів навчання онлайн.

Асинхронне навчання може передбачати такі активності: перегляд попередньо записаних лекцій; проведення незалежних досліджень і підготовка проєктів; участь в онлайн-дискусійному форумі; опрацювання відео- та аудіоматеріалів і виконання тестових завдань; участь у командних та індивідуальних проєктах під керівництвом ментора тощо.

Учитель / викладач / ментор може використовувати елементи асинхронного навчання, щоб доповнити синхронне заняття. Наприклад, вони можуть розробити навчальні матеріали, лекції, тестові завдання в Інтернеті, щоб учні користувалися ними у свій час. Найчастіше асинхронне навчання представлене онлайн-курсами, розробленими таким чином, щоб студенти могли навчатися у вільний час.

Існують різні моделі асинхронного навчання. Навчальні заклади, які реалізують методи асинхронного навчання, пропонують студентам курси навчальних дисциплін, у яких є призначений інструктор / викладач, який готовий оцінити ваші завдання та відповісти на запитання. Навчальний

процес, імовірно, корелюється із семестрами, а завдання мають різні дати виконання або відповідають загальному графіку. У цьому випадку ви можете навчатися у своєму власному темпі, але протягом встановленого періоду часу.

Однак на деяких онлайн-курсах є інструктор, який підготував усі матеріали, але не контролює курс кожного разу, коли він пропонується. Замість цього, імовірно, ви дивитиметеся відеолекції, які вимагатимуть проходження тестів, щоб просунутися вперед, – без прямого зворотного зв'язку. У деяких випадках у вас може бути більше часу для завершення роботи або ви можете продовжити терміни, якщо вам потрібно більше часу.

Оцінювання є способом проаналізувати ефективність взаємодії між викладачем і студентами, ефективність обраних методів навчання, результати роботи студентів. Оцінювання є способом організації зворотного зв'язку та мотивації студентів. Загалом не існує різкої відмінності між методами оцінювання під час очного та дистанційного навчання. Традиційні методи оцінювання (виконання тестових завдань, контрольних робіт, написання есе, дискусії, творчі проекти тощо) можуть бути адаптовані до формату проведення онлайн.

Ще одним викликом під час дистанційного навчання є необхідність постійної стимуляції інтересу студентів до навчання та взаємодії, оскільки без фізичної присутності на заняттях та участі у груповій роботі цей інтерес може згасати. Тому важливо урізноманітнювати заняття, робити їх цікавими й насиченими [12].

Мотивація слугує основою для кращого розуміння наукових концепцій та сприяє результативності навчального процесу. Дослідження спирається на результати опитування студентів Іліганського комп'ютерного інституту про результати вивчення онлайн курсу з генної інженерії. Під час дослідження здійснено аналіз шести сфер мотивації, а саме: самоефективність, стратегії активного навчання, цінність наукового навчання, цілі навчання, досягнення, стимуляція навчального середовища.

Кількісні дані, а також якісний аналіз показали, що студенти помірно мотивовані до навчання, організованого в асинхронному режимі. Автономність студентів під час навчального процесу вказує на те, що студенти вважають науку актуальною для повсякденного життя, що мотивує їх навчатися навіть у дистанційному режимі, де немає прямого контакту та нагляду. Самоефективність і цілі продуктивності отримали найменші показники, що свідчить про те, що студенти найменш стурбовані власною здатністю добре виконувати завдання. В асинхронному навчанні менш впливовими є фактори конкуренції між студен-

тами та бажання похвали від викладача. Сукупні результати опитування показали, що студенти є задовільно вмотивовані в контексті асинхронного навчання й показують досить високу академічну успішність [12].

Використання синхронного й асинхронного навчання здається простим для викладачів, але відсутність фізичної присутності студентів на занятті часто унеможлиблює розуміння прогресу студентів під час навчання. Це є причиною проведення подальший досліджень у цій царині.

Численні дослідження в цій галузі, проведені різними науковцями, підтверджують ефективність поєднання синхронних і асинхронних моделей онлайн навчання та їх інструментів комунікації для розробки оптимального середовища для онлайн-навчання. Респонденти під час опитування стверджують, що їм комфортно використовувати асинхронні комунікаційні інструменти порівняно із синхронними інструментами зв'язку, оскільки вони могли легко отримати доступ до них. Також студенти настійно погодилися з тим, що присутність інструктора та зворотний зв'язок під час заняття змушують їх навчатися краще. Асинхронний режим очевидно комфортніший для інтровертних студентів, проте групова робота й обговорення в такому випадку ускладнені. На підставі таких результатів можна стверджувати, що скільки синхронні й асинхронні методи онлайн-навчання та відповідні інструменти взаємодії мають свої переваги та недоліки, слід використовувати суміш синхронних і асинхронних моделей [6].

Успіх дистанційного навчання вимагає використання новітніх інструментів і технологій. Викладачі мають навчатися використовувати різні інструменти й інтерактивні програми під час електронного навчання, обробляти інформацію про хід роботи й успішність студентів по-новому залежно від вибраних методів роботи онлайн [14, с. 140].

Важливо розуміти, що використовувати електронні ресурси потрібно вибірково, відповідно до цілей заняття, інтерактивні вправи повинні урізноманітнювати, а не перенавантажувати практичне заняття. Використання електронних ресурсів якнайкраще демонструє цифрову компетенцію викладача та стимулює активне навчання студентів. Стрімка диджиталізація освіти є беззаперечним викликом і мотивацією для неперервного розвитку викладачів та ініціативності студентів під час навчання.

Криза пандемії та війни в Україні спричинила швидкі зміни в освітніх процесах, створивши численні виклики, які потребують термінових рішень. Комплексне застосування дистанційного навчання є одним із рішень цієї непростой ситуа-

ції. Стратегії очного навчання часто намагаються перенести в роботу онлайн, не враховуючи специфіки дистанційного навчання. Також недостатньо є система підтримки для освітян і студентів, які часто стикаються з труднощами під час дистанційного навчального процесу.

Масштабна диджиталізація освіти під час кризи COVID-19 показала, що в такому масштабі цей процес створює низку значних ризиків, викликаних неоднорідним цифровим розривом, що стосуються, зокрема, відмінностей у доступі до освіти; відмінностей у навичках учнів і доступних системах підтримки; обмежених ресурсів, доступних навчальним закладам та освітянам для забезпечення якісного дистанційного процесу навчання; готовності навчальних закладів і педагогів переходити до студентоцентричного навчального процесу, який є основою дистанційного навчання; стандартизації навчальних програм і потенційного впливу технологічних компаній на освіту; а також ризиків для безпеки, таких як порушення безпеки даних, авторських прав, оцінювання тощо. Однак існують також беззаперечні переваги та можливості, які пропонує диджиталізація освіти: шанс індивідуалізувати навчальний досвід, можливість розвиватися самостійно навчання та цифрові навички, надання доступу до навчання, коли інакше це було б неможливо, тощо [9].

Дистанційне навчання дає можливість задовольнити індивідуальні потреби кожної людини в навчанні та вирішити проблеми традиційної освіти, такі як відсутність індивідуального підходу до учнів, недостатнє використання активних форм навчання, директивний навчальний процес, слабка мотивація до самостійної пізнавальної діяльності, жорстка прив'язаність до географії та часу, суб'єктивність оцінювання результатів навчання [10, с. 459].

Перехід на дистанційне навчання передбачає ретельну підготовку матеріалів: програмного забезпечення, планів, навчальних посібників для програмного управління, підручників, індивідуалізація інструкцій, а також висуває вимоги до технічного обладнання, інформаційної компетентності студентів і викладача, до особистісних якостей студентів, навчальної мотивації [7].

Найважливішими є деякі особливості організації управління, які безпосередньо пов'язані із забезпеченням якості застосування педагогічних технологій, що використовуються в освітніх системах різних країн. Уряди європейських країн зацікавлені в розвитку мережі дистанційного навчання, але підходи до організації дистанційного навчання та кількість студентів у різних країнах суттєво відрізняються.

Висновки. Результати багатьох досліджень показують, що погляди дослідників усе ще розділені щодо того, який спосіб організації навчання онлайн є найоптимальнішим, оскільки завжди будуть мінуси та плюси у використанні кожного з них. У цьому випадку викладач може приймати рішення, спираючись на стратегію навчального закладу, фахово оцінюючи навчальне середовище, відповідність умов для навчання, впадобання студентів для досягнення найкращих результатів навчання. Ефективне використання надбань диджиталізації в освіті в довгостроковій перспективі допоможе зробити навчання і взаємодію між викладачами та студентами більш гнучкими до впливу зовнішніх обставин, якісно урізноманітнити навчальний процес, підвищити зацікавленість студентів у навчанні, а також зробити викладання більш сучасним і конкурентоспроможним, таким, що відповідає викликам сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордієнко В. М. Основні аспекти синхронного та асинхронного режиму дистанційного навчання фізики на етапі профільної освіти. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/15649>.
2. Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 1115 від 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n2>.
3. Попадюк С. С., Скуратівська М. О. Здійснення іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти засобами віртуального освітнього середовища. *Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27 бер. 2019 р.). Київ, Національна академія прокуратури України, 2019. С. 158–160.
4. Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу : наказ № 523 від 22 травня 2018 р. / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE32154?an=103>.
5. Синельник І. В., Стонога А. О. Підвищення якості професійної комунікації викладача ЗВО в умовах віддаленого навчання засобами інформаційнокомунікаційних технологій. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2021. № 71. С. 79–88. URL: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-71-79-88>.
6. Amity F. Synchronous and asynchronous learning. *European Journal of Open Education and E-Learning Studies*, Volume 5, Issue 2, 2020. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/SYNCHRONOUS_AND_ASYNCHRONOUS_E_LEARNING.pdf.

7. Burns M. Online education's COVID-19 struggles. UKFIET – The Education and Development Forum. URL: <https://www.ukfiet.org/2020/online-educations-covid-19-struggles/>.
8. Crawford J., Butler-Henderson K., Rudolph J., Malkawi B., Glowatz M., Burton R. COVID-19: 20 Countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *J. Appl. Learn. Teach.* 3, 1–20, 2020. URL: <https://journals.sfu.ca/jalt/index.php/jalt/article/view/191>.
9. Curtin R. Reimagining higher education: The post-Covid classroom, 2021. URL: <https://er.educause.edu/articles/2021/4/reimagining-higher-education-the-post-covid-classroom>.
10. Dumford A.D., Miller A.L. Online learning in higher education: exploring advantages and disadvantages for engagement. *Journal of Computing in Higher Education*, № 30 (3), 2018. P. 452–465. URL: <https://doi.org/10.1007/s12528-018-9179-z>.
11. European Education Area. Quality Education for All, 2023. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics>.
12. Marshall H.W., Kostka I. Fostering Teaching Presence through the Synchronous Online Flipped Learning Approach. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 24 (2), 2020. URL: <https://www.teslej.org/wordpress/issues/volume24/ej94/ej94int/>.
13. Mayer R. Multimedia learning. Cambridge University Press. Quality Matters, Virtual Learning Leadership Alliance, and Digital Learning Collaborative. National standards for quality online programs, 2022. URL: <https://www.nsqol.org/the-standards/quality-online-programs/>.
14. Mick C.S., Middlebrook G. Asynchronous and Synchronous Modalities, 2020. P. 129–148. URL: <https://wac.colostate.edu/docs/books/owi/chapter3.pdf>.
15. UNESDO. Digital Library. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383002>.

REFERENCES

1. Ghordijenko, V.M. Osnovni aspekty synkhronnogo ta asynkhronnogo rezhymu dystancijnogo navchannja fizyky na etapi profiljnoji osvity. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/15649>.
2. Polozhennja pro dystancijne navchannja, zatverdzenogho nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1115 vid 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n2>.
3. Popadjuk, S.S., Skurativs'ka, M.O. (2019). Zdijsnennja inshomovnoji pidgotovky studentiv zakladiv vyshhoji osvity zasobamy virtualjnogho osvitnjogho seredovyshha. Inshomovna pidgotovka pracivnykiv pravookhoronnykh orghaniv i sektoru bezpeky: materialy III Mizhnarodnoji naukovopraktychnoji konferenciji (m. Kyiv, 27 ber. 2019 r.). Kyiv, Nacionaljna akademija prokuratury Ukrainy. P. 158–160.
4. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro Nacionaljnu osvitnju elektronnu platformu: nakaz № 523 vid 22 travnja 2018 r. / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE32154?an=103>.
5. Synelnyk, I.V., Stonogha, A.O. (2021). Pidvyshhennja jakosti profesijnoji komunikaciji vykladacha ZVO v umovakh viddalenogho navchannja zasobamy informacijnokomunikacijnykh tekhnologhij. *Problemy inzhenerno-pedagoghichnoji osvity*, 71, 79–88. URL: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-71-79-88>.
6. Amity, F. (2020). Synchronous and asynchronous learning. *European Journal of Open Education and E-Learning Studies*, Volume 5, Issue 2. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/SYNCHRONOUS_AND_ASYNCHRONOUS_E_LEARNING.pdf.
7. Burns, M. Online education's COVID-19 struggles. UKFIET – The Education and Development Forum. URL: <https://www.ukfiet.org/2020/online-educations-covid-19-struggles/>.
8. Crawford, J., Butler-Henderson, K., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M., Burton, R. (2020). COVID-19: 20 Countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *J. Appl. Learn. Teach.* 3, 1–20. URL: <https://journals.sfu.ca/jalt/index.php/jalt/article/view/191>.
9. Curtin, R. (2021). Reimagining higher education: The post-Covid classroom. URL: <https://er.educause.edu/articles/2021/4/reimagining-higher-education-the-post-covid-classroom>.
10. Dumford, A.D., Miller, A.L. (2018). Online learning in higher education: exploring advantages and disadvantages for engagement. *Journal of Computing in Higher Education*, № 30 (3). P. 452–465. URL: <https://doi.org/10.1007/s12528-018-9179-z>.
11. European Education Area (2023). Quality Education for All. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics>.
12. Marshall, H.W., & Kostka, I. (2020). Fostering Teaching Presence through the Synchronous Online Flipped Learning Approach. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 24 (2). URL: <https://www.teslej.org/wordpress/issues/volume24/ej94/ej94int/>.

13. Mayer, R. (2022). *Multimedia learning*. Cambridge University Press. Quality Matters, Virtual Learning Leadership Alliance, and Digital Learning Collaborative. National standards for quality online programs. URL: <https://www.nsqol.org/the-standards/quality-online-programs/>.
14. Mick, C.S., & Middlebrook, G. (2020). Asynchronous and Synchronous Modalities. P. 129–148. URL: <https://wac.colostate.edu/docs/books/owi/chapter3.pdf>.
15. UNESDO. Digital Library. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383002>.